

**O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI BALIQCHILIK SOHASIDA
KICHIK BIZNES VA XUSUSIY TADBIRKORLIKNI RIVOJLANTIRISH
SAMARADORLIGI**

Mirzataev Salamat Muratbaevich

Berdaq nomidagi Qoraqalpoq davlat universiteti dotsenti

e-mail: salamat_mm@mail.ru

Telefon: + 99 893 209 20 02

Askarov Baxtiyar Mamitovich

Berdaq nomidagi Qoraqalpoq davlat universiteti tatqiqatchisi

e-mail: dosikkim3@gmail.com

Telefon: + 99 897 308 19 79

Annotatsiya. Ushbu maqolada baliqchilik sohasida kichik biznes va xususiy tadbirkorlikni rivojlanishi oziq-ovqat xavfsizligini mustahkamlash, aholini baliq tarkibidagi yuqori sifatli oqsillar bilan ta'minlash imkoniyotlari va baliq tarkibidagi kalsiy moddasi bolalarning sog'lom bo'lib o'sishida muhim ahamiyatgaligi ochib beradi.

Kalit so'zlar. Kichik biznes va xususiy tadbirkorlik, oziq-ovqat, baliqchilik sohasida, aholi, baliq, koronavirus, akvakultura, pandemiya.

Абстрактный. В данной статье для детей важны развитие малого бизнеса и частного предпринимательства в сфере рыболовства, возможности укрепления продовольственной безопасности, обеспечения населения высококачественными белками в рыбе, содержанием кальция в рыбе. раскрывает свою важность для здорового роста.

Ключевые слова: Малый бизнес и частное предпринимательство, продукты питания, рыболовство, население, рыба, коронавирус, аквакультура, пандемия.

Abstract. This article reveals the opportunities for the development of small business and private entrepreneurship in the fisheries sector to strengthen food security, provide the population with high-quality protein from fish, and the importance of calcium from fish for the healthy growth of children.

Keywords: Small business and private entrepreneurship, food, fisheries, population, fish, coronavirus, aquaculture, pandemic.

Kirish. *O'zbekistonda so'nggi yillarda kichik biznes va xususiy tadbirkorlikni rivojlantirishga bo'lgan e'tibor bu sohada olib borilayotgan islohotlarda o'z aksini topmoqda. Bu borada muayyan yutuqlar qo'lga kiritilayotganligini alohida ta'kidlash joiz. Xususan, kichik biznes va xususiy tadbirkorlik subyektlarini tashkiliy-huquqiy asoslarini bunyod etish va uni rivojlantirish borasida davlatimiz tomonidan qabul qilingan bir qator farmonlar, qarorlar va boshqa normativ-huquqiy xujjatlar mazkur amaliyotni tashkil etish va rivojlantirishning muhim omiliga aylandi.*

Muhtaram Prezidentimiz Sh.Mirziyoyev aytganlaridek, *“Faol tadbirkorlik biznes faoliyatini innovatsion, ya'ni zamonaviy yondashuvlar, ilg'or texnologiya va boshqaruv usullari asosida tashkil etadigan iqtisodiy yo'nalishdir”* [1].

Natijalar va munozara. Jahon bozorlarida raqobat tobora kuchayib borayotgan bugungi sharoitda iqtisodiyotimizning raqobatdoshligini tubdan oshirish, eksportga mahsulot chiqaradigan korxonalarga qulay sharoitlar yaratish, imtiyozlar berishni kuchaytirish, *kichik biznes va xususiy tadbirkorlik* subyektlarining eksport faoliyatidagi ishtirokini har tomonlama rag'batlantirish va kuchaytirish ustuvor ahamiyat kasb etadi.

Mamlakatimiz taraqqiyoti va halqimiz farovonligini ta'minlashning eng samarali yo'li bu - tadbirkorlikni qo'llab quvvatlash ekanini hayotning o'zi ko'rsatmoqda.

Konstitutsiyamizda iqtisodiy faoliyat, barcha mulk shakllarining tengligi va davlat tomonidan birdek muhofaza etilishi kafolatlangan. Lekin, iqtisodiyotda davlat aralashuvining yuqoriligi va byurokratiya, soliq, bojxona hamda bank tizimidagi mavjud muammolar ichki investitsiyalarni kamaytirishga va xorijiy sarmoyadorlarni yanada kengroq jalb etishga hali ham to'siq bo'lib kelmoqda.

Mashhur Xitoy faylasufi Sun Szining xikmatli gapi bor: “Soliqlarni haddan ziyod kuchaytirish turli talon-tarojlikni keltirib chiqaradi, dushmanlarning boyishiga xizmat qiladi, oqibatda, davlat inqirozga uchraydi” [2].

O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining sa’y-harakatlari tufayli keyingi yillarda tadbirkorlikning qonunchilik hamda huquqiy-me’yoriy asoslari ancha mustahkamlandi va takomillashtirildi. Shuningdek, tadbirkorlarni soliqqa tortish, buxgalteriya hisobi va statistika hisobotlarini topshirish tizimi soddalashtirildi.

O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti Shavkat Mirziyoyev 2021-yil 20-avgust kuni mamlakatimiz tadbirkorlari bilan o‘tkazgan ochiq muloqotida, bunday ochiq muloqotni an’anaga aylantirib, har yili tashkil etish, 20-avgustni mamlakatimizda “Tadbirkorlar kuni” deb e’lon qilish taklifini bildirdi. Bu takliflar keng qo‘llab-quvvatlandi [3].

Buning natijasida, O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti Shavkat Mirziyoyev 2021-yil 23-dekabr kuni O‘RQ-739-sonli “Tadbirkorlar kunini belgilash to‘g‘risida O‘zbekiston Respublikasining Qonuni imzoladi va ushbu qonun bilan 20-avgust “Tadbirkorlar kuni” etib belgilandi.

2020-yilda Koronavirus pandemiyasi sababli ko‘plab mamlakatlarda chuqur iqtisodiy muammolar boshlangani hammamizga ma’lum. O‘zbekistonda ham mazkur inqirozning mamlakat iqtisodiyotiga salbiy ta’sirini kamaytirish bo‘yicha barcha zarur choralar ko‘rilayapti.

O‘z navbatida, koronavirus pandemiyasining mamlakatdagi iqtisodiy-ijtimoiy vaziyatga salbiy ta’sirini yumshatish borasida qabul qilingan inqirozga qarshi choralar to‘plamining amalga oshirilishi mamlakatda iqtisodiyotning muhim tarmoqlarida faoliyatning barqarorligini saqlab qolish imkoniyatini berdi.

Mamlakatimizning iqtisodiy taraqqiyotini jahondagi eng rivojlangan mamlakatlar darajasiga olib chiqish va sohadagi islohatlar samarasini yanada oshirish bo‘yicha bir qator tizimli muammolar o‘z echimini kutayotganligi hech kimga sir emas, albatta.

Shuni ta'kidlash kerakki, qabul qilingan qaror va farmonlar tadbirkorlarni har tamonlama qo'llab-quvvatlash, ularning faoliyatiga ta'sir ko'rsatishi mumkin bo'lgan salbiy oqibatlarni oldini olishga xizmat qilishi shubhasiz.

Yangi O'zbekiston aholisini hozirgi vaqtda oziq-ovqat maxsulotlariga xususan go'sht mahsulotlariga o'sib borayotgan ehtiyojlarini qondirish maqsadida, baliqchilik sohasida kichik biznes va xususiy tadbirkorlikni rivojlanishi oziq-ovqat xavfsizligini mustahkamlash barobarida, aholini baliq tarkibidagi yuqori sifatli oqsillar bilan ta'minlash imkonini beradi. Ayniqsa, baliq tarkibidagi kalsiy moddasi bolalarning sog'lom bo'lib o'sishida muhim ahamiyatga ega. Baliq ovqat mahsulotining shunday ajralmas qismiki, tibbiyot xodimlari baliqni minimal normada bo'lsa ham iste'mol qilib turishni tavsiya etadi.

Baliq go'shti tarkibida barcha turdagi moddalar, ularning turiga va boshqa xususiyatlariga qarab turli miqdorda bo'lishi aniqlangan. Masalan, suv – 92%, yog' – 0,1–54%, azotli moddalar – 5,4 – 27%, mineral moddalar – 0,1 – 3% va h.k. Baliq go'shtida azotli moddalarning ko'p miqdorda bo'lishi, uning oziq qiymatini oshirish imkonini beradi [4].

Baliqchilik va akvakulturani rivojlantirish nafaqat mamlakatimiz aholisi, balki butun dunyo aholisi uchun, jumladan kelgusi avlod uchun ham muhim ahamiyatga ega bo'lib, oziq-ovqat xavfsizligini ta'minlash hamda aholi farovonligini oshirish uchun muhim omil hisoblanadi.

Baliqchilik sohasini rivojlantirish, baliqchilik sohasida kichik biznes va xususiy tadbirkorlikni keng yo'lga qo'yish borasida ham Respublikamiz Prezidenti hamda Vazirlar Mahkamasi tomonidan bir qator farmon va qarorlar ishlab chiqilgan.

Ushbu me'yoriy-huquqiy hujjatlar respublikada baliqchilik sohasidagi munosabatlarni tartibga solish, kichik biznes va xususiy tadbirkorlik subyektlari va aholining moliyaviy mablag'lar va xizmatlardan foydalanish imkoniyatlarini kengaytirish uchun qulayliklar yaratish, ularning iqtisodiy samaradorligini oshirish hamda kam ta'minlangan aholi qatlamini tadbirkorlik faoliyati bilan shug'ullanishiga imkoniyat yaratish bilan birga, mikromoliyaviy xizmatlar ko'rsatuvchi tashkilotlar tomonidan kichik biznes va xususiy tadbirkorlik

subyektlariga mikrokreditlar, mikroqarzarlar berish, mikrolizing va boshqa mikromoliyaviy xizmatlarni ko'rsatishga huquqiy asos yaratib berdi.

Biz tadqiqotlarimiz davomida Respublikamiz baliqchilik sohasi taraqqiyotini bir necha tarixiy davrlarga bo'lib o'rgandik.

I-bosqich turg'unlik davri bo'lib, o'z ichiga 1991-yildan 1996-yilgacha bo'lgan davrni o'z ichiga oladi. O'zbekiston 1991-yilda mustaqillikka erish-gunga qadar baliqchilik sohasida ishlab chiqarish darajasi nisbatan yuqori bo'lgan. Sovet Ittifoqi parchalanganidan so'ng, baliq hovuzida ishchilar soni sezilarli darajada kamaydi. Bu bir qancha omillarga ko'ra sodir bo'ldi: yuqori malakali mutaxassis-larning emigratsiyasi, boshqa foydaliroq faoliyat bilan shug'ullangan mahalliy mutaxassislarning ko'pchiligining sanoatni tark etishi, shuningdek, baliq ishlab chiqarishni qisqartirilishi.

Mustaqilligimizning dastlabki yillarida, ya'ni 1991-1992-yillarda O'zbekistonda yetishtirilgan baliqlar miqdori bo'yicha yuqori ko'rsatkichga ega bo'lib, yetishtirilgan baliq hajmi 27200 tonna bo'lgan [5].

O'tgan asrning 93-yildan boshlab davlat tomonidan baliqchilik sohasini moliyalashtirishni va imtiyozlar berishni to'xtatilishi natijasida baliq ishlab chiqarishning pasayishi va importning qisqarishi kuzatildi.

Baliqchilik tarmog'i korxonalarining ishlab chiqarish va iqtisodiy mustaqilligini ta'minlash, ishlab chiqarish hajmlarini ko'paytirish hamda respublika aholisini baliq va baliq mahsulotlari bilan maksimal darajada ta'minlashda ularning tashabbuskorligi va tadbirkorligini rivojlantirish maqsadida 1994-yil 18-avgustda Vazirlar Mahkamasining 427-son qarori qabul qilindi [6]. Qarorga ko'ra O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasi huzuridagi "O'zbaliq" baliq va baliq mahsulotlarini ishlab chiqarish, qayta ishlash va sotish konserni tugatilib, "O'zbaliq" davlat-aksionerlik korporatsiyasi tashkil etildi.

"O'zbaliq" davlat-aksionerlik korporatsiyasi korxonalari suv obyektlari (baliq xo'jaligi havzalari) bo'yicha baliq zahiralarini ko'paytirish va tiklash yuzasidan chora-tadbirlar olib borayotgan bo'lsalarda, baliq ovlashga litsenziya uchun haq to'lashdan ozod qilinishi, baliq yetishtirishga ixtisoslashgan o'quv yurtlarining

yoʻqligi tufayli baliq yetishtiruvchilarning bilim darajasi ancha pastligi, sanoat kam ish haqi tufayli yoshlarni jalb qilmasligi, yangi egalar yuqori ish haqi orqali yuqori malakali xodimlarni saqlab qolishga harakat qilishi natijasida baliqchilikda rivojlanishlar kuzatilmadi.

II-bosqich tiklanish davri boʻlib, oʻz ichiga 1996-yildan 2008-yilgacha boʻlgan davrni oʻz ichiga oladi. 1996-yildan 2003-yilgacha baliqchilik sohasida bir qator islohotlar amalga oshirilgan. *Xususan, baliqchilik sohasini tashkiliy-huquqiy asoslarini bunyod etish va uni rivojlantirish borasida davlatimiz tomonidan bir qator farmonlar, qarorlar va boshqa normativ-huquqiy xujjatlar qabul qilinib, ama-liyotga tadbqiq qilindi.* Jumladan, Oʻzbekiston Respublikasi Tabiatni muhofaza qilish Davlat qoʻmitasi tomonidan 15-aprel 1997-yilda tasdiqlanib 1-may 1997-yilda qabul qilingan [“Oʻzbekiston Respublikasi hududida ov va baliq ovlash” toʻgʻrisidagi](#) Oʻzbekiston Respublikasi Tabiatni muhofaza qilish davlat qoʻmitasining Qoidalari, Oʻzbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 1998-yil 11-maydagi [“Respublika baliqchilik tabiiy suv havzalaridan foydalanishni yaxshilash va baliq resurslari muhofazasini kuchaytirish chora-tadbirlari toʻgʻrisi-da”](#) №198-son, Oʻzbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 1998-yil 26-iyundagi [“1998-2000-yillar davrida chorvachilik, parrandachilik va baliqchilik uchun omixta yem ishlab chiqarishni koʻpaytirish va uning sifatini yaxshilash chora-tadbirlari toʻgʻrisida”](#)gi №268-son, Oʻzbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 1998-yil 2-iyuldagi [“Respublika baliqchilik tabiiy suv havzalarini biriktirib qoʻyish va ulardan foydalanish tartibini tasdiqlash toʻgʻrisida”](#) gi №277 son, Oʻzbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 1999-yil 14-iyuldagi [“1999-2001-yillarda va 2005-yilgacha boʻlgan davrda Oʻzbekiston Respublikasida baliq va baliq mahsulotlari ishlab chiqarishni koʻpaytirish chora-tadbirlari toʻgʻrisida”](#)gi №344-son, Oʻzbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2001-yil 6-iyuldagi [“Baliqchilik tarmogʻini boshqarish tizimini takomillashtirish toʻgʻrisida”](#)gi 289-son, Oʻzbekiston Respubli-kasi Vazirlar Mahkamasining 2003-yil 13-avgustdagi [“Baliqchilik tarmo-gʻida monopoliyadan chiqarish va xususiylashtirishni chuqurlashtirish chora-tadbirlari toʻgʻrisida”](#)gi №350-son, Oʻzbekiston Respublikasi Moliya vazirligi,

O‘zbekiston Respublikasi Tabiatni muhofaza qilish davlat qo‘mitasi, O‘zbekiston Respublikasi Qishloq va suv xo‘jaligi vazirligining 2003-yil 30-dekabrda “[Baliq ovlash korxonalarida tabiiy suv havzalaridan foydalanganlik uchun ijara haqini hisoblash va uni undirish tartibi to‘g‘risidagi nizomni tasdiqlash haqida](#)”gi №MYU 1292-son qarorlari [7].

“O‘zbaliq” davlat-aksiyadorlik korporatsiyasi “O‘zbaliq” aksiyadorlik kompaniyasiga aylantirilib, uning tarkibida tarmoqni Tiklash va rivojlantirish jamg‘armasi tashkil etildi.

O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2005-yil 11-apreldagi “To‘g‘ridan-to‘g‘ri xususiy xorijiy investitsiyalarni jalb etishni rag‘batlantirish borasidagi qo‘shimcha chora-tadbirlar to‘g‘risida”gi PF-3594-sonli farmoniga asosan Baliq va baliq mahsulotlarini qayta ishlash hamda konservalash tarmog‘iga to‘g‘ridan-to‘g‘ri xususiy xorijiy investitsiyalar uchun beriladigan imtiyozlar joriy etilgan.

Baliqchilik tarmog‘ini yanada monopoliyadan chiqarish hamda raqobat muhitini shakllantirish, xususiylashtirish va xususiy mulkchilikni rivojlantirish maqsadida baliqchilik tarmog‘i bosqichma–bosqich xususiylashtirila boshlandi. Shunga qaramasdan, 2007-yilgacha O‘zbekistonda akvakulturani rivojlantirish ustuvor yo‘nalishi bo‘lmagani texnologiya, menejment, ta’lim va kreditga layoqatlilik borasida jiddiy kamchiliklarga olib keldi. 1991-yildan 2008-yilgacha respublikamiz uchun yangi bo‘lgan akvakultura tizimlari yoki texnologiyalarini ishlab chiqish yoki sinovdan o‘tkazishga, yangi turlarni o‘zlashtirishga, ekstensiv texnologiyaning eski tizimini intensivga o‘zgartirishga urinishlar amalga oshirilmagan. 1980–2006-yillarda O‘zbekiston Respublikasida yetishtirilgan baliqlar hajmi haqidagi ma’lumot buning yaqqol isbotidir.

III-bosqich rivojlanish davri bo‘lib, o‘z ichiga 2008-yildan 2016-yilgacha bo‘lgan davrni o‘z ichiga oladi. Ushbu davrda baliqchilikni rivojlantirish bo‘yicha bir qator ishlar amalga oshirildi.

Shuningdek, BMTning FAO loyihasi doirasida milliy va xalqaro ekspertlar tomonidan “O‘zbekiston 2008—2016-yillarda akvakultura va baliq ovlashni rivojlantirish konsepsiyasi va strategiyasi” me’yoriy hujjatlari ishlab chiqilgan [8]. 2008-

2010-yillarga mo'ljallangan baliqlarni himoya qilish inshootlari loyihalari ishlab chiqildi. Respublikaning tabiiy suv havzalarida baliqlarning yo'qolib borayotgan va noyob turlarini saqlash hamda ko'paytirish maqsadida baliqlarning yo'qolib borayotgan va noyob turlarini ko'paytirish texnologiyalarini ishlab chiqish, shuningdek Aydar-Arnasoy ko'llar tizimidagi baliq resurslarini, baliq xo'jaligi suv havzalaridagi baliq bilan intensiv boyitish imkoniyatlarini oshirish, aholini baliq va baliq mahsulotlari bilan ta'minlash uchun sun'iy baliq yetishtirish texnologiyalarini yaratish va joriy etish chora-tadbirlari ishlab chiqilgan. Ushbu chora-tadbirlar O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2013-yil 27-maydagi "2013-2017-yillarda O'zbekiston respublikasida atrof-muhit muhofazasi bo'yicha harakatlar dasturi to'g'risida"gi 142-son qarori asosida ishlab chiqilgan. O'zbekiston respublikasi Prezidentining 2013-yil 14-fevraldagi "Obod turmush yili» davlat dasturi to'g'risida" gi PQ-1920-son qarori asosida respublikaning har bir minta-qasida kamida 30-40 ta baliqchilik xo'jaliklari tashkil etilishi tadbirlari belgilangan bo'lib, buning natijasida 2,4 ming tonna baliq yetishtirish ko'zda tutilgan.

O'zbekistonda jami yetishtirilgan baliqlar hajmi 2018-yilda 17 234,9 tonnani tashkil qilgan bo'lsa, bu ko'rsatkich 2023-yilda 59 851,5 tonnani tashkil qilgan. 2023-yilda 2018-yilga nisbatan 347 foizga o'sish kuzatilgan.

IV bosqich yuksalish davri bo'lib, 2018-yildan – hozirgi vaqtgacha bo'lgan davrni o'z ichiga oladi. Ushbu davrda baliqchilik sohasini rivojlantirish, xorij texnologiyalari va tajribalarini joriy qilish, aholi sifatli va xavfsiz oziq-ovqat mahsulotlari bilan ta'minlash, yangi ish o'rinlarini yaratish, sohada ilmiy faoliyatni rivojlantirish, xorijiy investitsiyalarni jalb qilish va boshqa maqsadlarda O'zbekiston respublikasi *to monidan 20 ga yaqin farmonlar, qarorlar va boshqa normativ-huquqiy xujjatlar qabul qilindi va amaliyotga joriy etildi. Shuningdek, baliqchilik sohasida baliqchilik klasterlari tashkil qilindi. Tashkil qilingan baliqchilik klasterlariga baliqchilik ilmiy-tadqiqot sohasida ilm-fanni rivojlantirish, zamonaviy texnologiyalar, innovatsion g'oyalar va ilmiy ishlanmalarni ishlab chiqish va amaliyotda joriy etish, yuqori texnologik uskunalarni seleksiya-naslchilik ishlariga keng tatbiq etish, karp, o't-xo'r va boshqa ona baliqlarning seleksiya-naslchilik to'dalarini shakllantirish, yuqori mahsuldor*

baliq lichinkalari ishlab chiqarish bo'yicha zamonaviy inkuba-tsiya quvvatlarini oshirish va naslli chavoq baliqlari yetishtirishni tashkil etish, suv havzalarini modernizatsiya qilish, gidrotexnik inshootlarni barpo etish va mavjud-larini rekonstruksiya qilish, baliqlar uchun yuqori oqsilga boy va to'la qiymatli ozuqa ishlab chiqaruvchi yangi kompleks barpo etish, seleksiya-naslchilik yo'nalishida oliy ta'lim muassasalari talabalari, kasb-hunar va o'rta maxsus ta'lim muassasalari o'quvchilari, shuningdek, ilmiy tadqiqotchilar va baliqchi mutaxas-sislarning malaka oshirishiga amaliy yordam ko'rsatish choralari ishlab chiqish vazifalari yuklatilgan.

Respublika bo'yicha 2018-yilda 4096 ta baliqchilik xo'jaliklari tomonidan 65322,1 tonna baliq yetishtirilgan bo'lsa, 2023-yilda 7024ta baliqchilik xo'jaligi tomonidan 175427,2 tonna baliq yetishtirilgan. 2018-yilga nisbatan 2023-yilda baliqchilik xo'jaliklari 2928taga ya'ni 171,5 foizga, yetishtirilgan baliqlar hajmi 110105,1 tonnaga ya'ni 268 foizga o'sgan.

Biz tadqiqotlarimiz davomida olib borilgan izlanishlar natijasida respublikamiz baliqchilik sohasida kichik biznes va xususiy tadbirkorlik ning o'ziga xos rivojlanish bosqichlarini yaxlit bir tizimini ishlab chiqdik.

Respublikamiz baliqchilik sohasida kichik biznes va xususiy tadbirkorlikni tasniflash, rivojlanish tendensiyalarini aniqlash va baholash, sohani rivojlantirish mexanizmlarini takomillashtirish va ustuvor yo'nalishlarini aniqlash, rivojlangan davlatlarda ushbu sohada tadbirkorlikni rivojlantirishning ilg'or tajribalarini tadqiq qilish, sohada tadbirkorlikni rivojlanish tendensiyalarini aniqlash bo'yicha ilmiy-amaliy muammolarni hal qilish va amaliy tatbiq etishga haqiqiy zarurat tug'ilmoqda.

O'zbekiston Prezidentining 2017-yil 1-maydagi PQ-2939-son "Baliqchilik tarmog'ini boshqarish tizimini takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi, 2018-yil 6-apreldagi PQ-3657-son "Baliqchilik tarmog'ini jadal rivojlan-tirishga doir qo'shimcha chora-tadbirlar to'g'risida"gi va 2018-yil 6-noyabrdagi PQ-4005-sonli "Baliqchilik sohasini yanada rivojlantirishga doir qo'shimcha chora-tadbirlar to'g'risida"gi qarorlari soha rivojini yangi bosqichga ko'tardi.

O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2017-yil 1-maydagi PQ-2939-son "Baliqchilik tarmog'ini boshqarish tizimini takomillashtirish chora-tadbirlari

to'g'risida"gi Qarori bilan baliqchilik sohasini rivojlantirish bo'yicha qabul qilingan dasturiy chora-tadbirlar amalga oshirilishini muvofiqlashtirish, yagona ilmiy-texnik, texnologik, investitsion va eksport siyosatini izchil amalga oshirish, shuningdek, ichki va tashqi bozorlarda narxlar monitoringini olib borish ishlari vazifalari belgilandi. Baliqchilik sohasida kichik biznes va xususiy tadbirkorlikni rivojlantirish, baliq yetishtirish va uni qayta ishlash sohasida ishlab chiqilgan innovatsion texnologiyalarni keng joriy etish uchun ilmiy-tadqiqot ishlarini olib borish vazifalari belgilandi.

Ushbu qarorga muvofiq "O'zbekbaliqsanoat" uyushmasi tashkil etildi, uning tarkibiga joylarda baliqchilik tarmog'i tashkilotlari ishlarini muvofiqlashtiruvchi 13 ta hududiy "Baliqsanoat" mas'uliyati cheklangan jamiyati kiritildi.

Baliq mahsulotlari ishlab chiqarishning tashkiliy-texnologik jarayonlarini tizimli tashkil etish, baliq chavoqlarini takror ko'paytirish va ozuqa bazasini mustahkamlash, tabiiy suv havzalari va sun'iy ko'llarning resurslaridan oqilona foydalanish, shuningdek, baliq yetishtirish jarayoniga ilmiy asoslangan usullarni va intensiv texnologiyalarni joriy etish "O'zbekbaliqsanoat" uyushmasining asosiy vazifalari va yo'nalishlari hisoblanadi.

Bundan tashqari, baliqchilik sohasida ilmiy-tadqiqot izlanishlarini yanada takomillashtirish, ilmiy kadrlar tayyorlash, ilmiy va texnik yangiliklarni tadbirkorlik subyektlariga yetkazish maqsadida. Baliqchilikni rivojlantirish ilmiy-tajriba stansiyasi Baliqchilik ilmiy-tadqiqot institutiga aylantirildi va Aydar–Arnasoy ko'llar tizimida hamda respublikaning boshqa hududlarida uning filiallarini ochish belgilandi.

Ilmiy-tadqiqot, seleksiya va naslchilik ishlarini moliyalashtirish, ozuqalar-ning zamonaviy retsepturalarini ishlab chiqish va baliqchilik tarmog'iga ilg'or texnologiyalarni joriy etishda ko'maklashish, baliqlarning kasalliklari profilak-tikasi va ularni davolash hamda tarmoqni rivoj-lantirish bo'yicha investitsiya loyihalarini shakllantirish maqsadida "O'zbekbaliqsanoat" uyushmasida Baliqchi-likni rivojlantirish jamg'armasi tashkil etildi.

O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti 2017-yil 9-dekabr kuni Qishloq xo‘jaligi xodimlari kuniga bag‘ishlangan tantanali marosimdagi nutqida quyidagilarni aytib o‘tgandi: *Oxirgi 20 yilda e’tibordan chetda qolgan yana bir tarmoq –baliqchilik sohasini tiklash uchun “O‘zbekbaliqsanoat” uyushmasi tashkil etildi. Uning tizimiga 3 ming 600 ta baliqchilik xo‘jaligi kiritildi. Joriy yilda 580 ming gektar maydondagi tabiiy va 28 ming gektar sun’iy ko‘llarda 100 ming tonnadan ortiq baliq yetishtirildi.*

Vyetnam va Xitoy texnologiyasi asosida intensiv usulda baliq yetishtirish, uni ko‘paytirish, baliq ozuqasi ishlab chiqarish borasida ushbu mamlakatlar bilan yaqin xamkorlik yo‘lga qo‘yildi [9].

So‘nggi yillarda respublikamizda oziq-ovqat xavfsizligini ta‘minlash, oziq-ovqat mahsulotlari ishlab chiqarish hajmini oshirish, jumladan, ichki bozorni sifatli va arzon baliq va baliq mahsulotlari bilan ta‘minlash [10], oziq-ovqat mahsulotlarining talab yuqori bo‘lgan turlariga narxlar barqarorligini ta‘minlashga qaratilgan maqsadli dasturlar qabul qilindi va amalga oshirilmoqda.

Natijada mamlakat miqyosida 3 mingdan ortiq baliqchilik xo‘jaliklari faoliyati yo‘lga qo‘yildi [11]. Baliqchilik xo‘jaliklarini rivoj-lantirishni tizimli qo‘llab-quvvatlash maqsadida tijorat banklari tomonidan kreditlar ajratilmoqda va ushbu kreditlar suv omborlarida hamda tabiiy havzalardagi sun’iy qurilmalarda intensiv usulda baliq yetishtirishning zamonaviy texnologiyalarini joriy etishga yo‘naltirilmoqda.

Xulosa. Xulosa qilib aytganda, baliqchilik sohasiga xorijiy investitsiyalarni jalb qilish, mavjud havzalar imkoniyatlaridan samarali foydalanish, yangi inkubatsion sexlarni qurish va baliq pitomniklarini tashkil etish, intensiv texnologiyalar asosida baliq yetishtirish hajmlarini oshirish hamda baliqchilik xo‘jaliklarining ozuqa bazasini mustahkamlash va mazkur sohani moliyalashtirish bo‘yicha chora-tadbirlar lozim darajada amalga oshirilmayapti.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO‘YXATI:

1. Ўзбекистон Республикаси Президенти Шавкат Мирзиёевнинг Олий Мажлисга Мурожаатномаси //«Халқ сўзи» газетаси, 2018 йил 23 декабр.

2. Мирзиёев, Шавкат Миромонович. Миллий тараққиёт йўлимизни қатъият билан давом эттириб, янги босқичга кўтариламиз. 3-жилд. –Тошкент: «Ўзбекистон» НМИУ, 2019. 67-бет.
3. Халқ сўзи газетаси, №177-178 (7957-7958), 2021 йил 21 август.
4. Ikromov T.X., Qo‘chqarov O‘.R. Chorva, parranda va baliq mahsulotlarini yetishtirish, qayta ishlash texnologiyasi: Kasb-hunar kollejlari uchun darslik. – T.: “Davr nashriyoti” MChJ, 2017, - 224 b.
5. Д.Р.Шохимардонов, Минтақаларда балиқчиликни ривожлантириш. Рисола. Тошкент 2010. 82-бет.
6. <https://lex.uz/uz/>. O‘zbekiston Respublikasi qonunchilik ma’lumotlari milliy bazasi.
7. <https://lex.uz/uz/>. O‘zbekiston Respublikasi qonunchilik ma’lumotlari
8. D. Xolmirzayev va boshq. Baliqchilik asoslari. Kasb-hunar kollejlari uchun o‘quv qo‘llanma. — T.: “ILM ZIYO”, 2016. — 248 b.
9. Мирзиёев, Шавкат Миромонович. Халқимизнинг розилиги бизнинг фаолиятимизга берилган энг олий баҳодир. – Тошкент: «Ўзбекистон» НМИУ, 2018. –46-бет.
10. Mirzataev Salamat Muratbaevich, Askarov Baxtiyar Mamitovich. Baliqchilik sohasida samaradorlikni oshirish va kichik biznes va xususiy tadbirkorlikni rivojlantirish. // Международный научно-образовательный электронный журнал «Образование, наука и инновационные идеи в мире», Выпуск журнала №57 Часть–6, ноябрь 2024 г., 90-93 b.
11. Mirzataev Salamat Muratbaevich, Askarov Baxtiyar Mamitovich. To ensure economic growth of the development of smart technologies in increasing efficiency in the fishing industry. // “Hududda barqaror iqtisodiy o'sishni ta'minlashning ustuvor yonalishlari” mavzusidagi xalqaro ilmiy-amaliy konferensiya materiallari to'plami. «Urganch Ranch Universiteti - Innovation rivojlanish nashriyot-matbaa uyi», 2024 y. 18-19-dekabr, 284-286 b.